Gatunki zwierząt futerkowych

Piżmak amerykański cz. I

ANDRZEJ GUGOLEK, DOROTA KOWALSKA*

Katedra Hodowli Zwierząt Futerkowych i Łowiectwa, Wydział Bioinżynierii Zwierząt,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. M. Oczapowskiego 5/366, 10-719 Olsztyn

*Zakład Hodowli Zwierząt Futerkowych, Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k. Krakowa,
ul. Krakowska 1, 32-083 Balice

Piżmak amerykański (*Ondatra zibethicus*) to średnich rozmiarów ziemno-wodny gryzoń należący do podrodziny karczowników w rodzinie chomikowatych (Cricetidae). Nazywany jest także piżmoszczurem, szczurem piżmowym, szczurem wodnym lub najczęściej po prostu piżmakiem. Z żyjących w Polsce gatunków jego najbliższym krewniakiem jest karczownik ziemnowodny (*Arvicola amphibius*), od którego piżmak jest jednak większy. Piżmaki przypominają budową oraz ubarwieniem dużego, krępego szczura. Ogon tego gryzonia jest długi, u nasady obły, a następnie charakterystycznie bocznie spłaszczony i pokryty drobnymi łuskami. Kończyny tylnych nóg mają palce spięte błoną pławną. Nazwa piżmak pochodzi od piżmowej wydzieliny produkowanej przez parzyste gruczoły u samców. Długość tułowia piżmaków waha się od 30 do 40 cm, ogona od 20 do 30 cm, a masa ciała wynosi najczęściej 900–1000 g.

Pierwotnie gatunek ten występował w kilkunastu podgatunkach tylko na obszarze Ameryki Północnej w jej środkowej i południowej części. Obecnie piżmaki na skutek celowej lub niezamierzonej introdukcji stały się także mieszkańcami Azji i Europy. Na nasz kontynent sprowadzono kilka par tych zwierząt, po raz pierwszy w 1905 r., na teren obecnych Czech, do majątku położonego 40 km od Pragi. Niestety, piżmaki uciekły i w krótkim czasie zaaklimatyzowały się w środowisku naturalnym Europy. W następnych latach były celowo wypuszczane na tereny Finlandii, Francji, Szkocji oraz ówczesnego Związku Radzieckiego. Na terenie Polski odnotowano jego obecność po raz pierwszy w latach 30. XX w. W kolejnych dekadach populacja piżmaków w Polsce stale wzrastała, a piżmak stał się jednym z częściej pozyskiwanych gatunków futerkowych przez polskich myśliwych. W latach 80. XX w. liczebność piżmaków znacznie zmalała i nic nie wskazuje na odwrócenie tej tendencji. Zjawisko to naj-

Fot. Pixabay

częściej wiązane jest z pojawieniem się w naszym kraju aktywnej populacji wolno żyjących norek amerykańskich, dla których piżmaki były obfitym i dostępnym pożywieniem, podobnie jak w ich ojczystej Ameryce.

Piśmiennictwo

1. Bieriestow W., Cholewa R.: Fermowy chów piżmaków. Wyd. AR Poznań 1995.
2. Brzeziński M., Romanowski J., Żmihorski M., Karpowicz K.: Muskrat (*Ondatra zibethicus*) decline the expansion of American mink (*Neovison vison*) in Poland. Eur. J. Wildl. Res., 2010, 56, 341-348.
3. Crego R. D., Jiménez J. E., Rozzi R.: A synergistic trio of invasive mammals? Facilitative interactions among beavers, muskrats, and mink at the southern end of the Americas. Biological Invasions 2016, 18, 1923-1938.
4. Duda I.: Skóry surowe futrzarskie. Wyd. AE w Krakowie 1992.
5. Gugolek A.: Piżmak. Zwierzęta Futerkowe, 2015, 11, 42-43.
6. Nowak E.: Rozprzestrzenianie się, liczebność i znaczenie piżmaka, *Ondatra zibethicus* (L. 1766), w Polsce. Prz. Zool. 1966, 10, 221-237.
7. Romanowski J., Karpowicz K.: Zmiany w występowaniu piżmaka *Ondatra zibethicus* w centralnej i wschodniej Polsce w latach 1996-2007. Studia Ecologiae et Bioethicae 2013, 11, 49-61.
8. Szuman J., Wolinski Z., Kulikowski J.: Zwierzęta futerkowe. PWRiL, Warszawa 1954.

Adres autora: prof. dr hab. Andrzej Gugolek, ul. M. Oczapowskiego 5/366, 10-719 Olsztyn; e-mail: gugolek@uwm.edu.pl